

Politiszkos žinios.

Karė Maskolijos su Japonija.

Pereita sanvaite, rašydami apie dalykų bėgį Portsmouthe, tikėjome, kad šia sanvaite tarybos bekaraujančių pusių plenipotentių pasibaigs ir galėsime pranešti skaitytojams apie tų tarybų išduotą vaistą, ką tie plenipotenti nutarė: taiką, ar karę ant toliaus. To, vienok, pranešti da negalime, berašant šią tarybos da nėra pasibaigę jos vis da tęsiasi, plenipotenti susieina, laiko trumpus posėdžius, pertraukia juos, atidėlioja ant kitos dienos — ir tiep diena nuo dienos tęsiasi. Kaip jau perėitame "Lietuvos" numerje rašėme, tarybose plenipotenti užklūvo ant svarbiausių Japonijos pusių statumų reikalavimų, būtent, atidavimo Sachalino salos Japonijai ir užmokėjimo jai karės pragaičių. Tos santygos patvingai ir tiesia tarybų užbaigim, kadangi mat Maskolija ant jų jokiu būdu nenori pristoti. Kaip ilgai da tos tarybos nusitės, nežinia, tuo tarpu abiųjų pusių delegatai be paliovos susišėinėja su savo valdžiomis, matomai, reikalaudami nuo jų instrukcijų, ką daryti toliau. Suvienuytų Valstijų prezidentas Roosevelt stengiasi visokiais būdais smurtinti abi pusi, taikyti jas, tankiai kviečia pas save tai vienos viešpatystės delegatą ant pasiūnekėjimo, tai kitos, podraug komunkuojasi su Peterburgo ir Tokio viršiausiomis valdžiomis, matomai, kviesdamas abi pusi daryti kompromisus, kad kaip nors ta pragaištinga karę užbaigti. Prezidentas Roosevelt mat pirmutinis atsisakė bekaraujančias viešpatystes, kviesdamas jas, varde žmoniškumo ir civilizacijos, daryti taiką, ant jo kvietimo Maskolija su Japonija ir pradėjo tarybas, todėl Rooseveltas ir trokšta, kad pradėtos tarybos nepasibaigtų nieku, kad neišeitų, tiep sakant, fiasco. Amerikos valstiečiai, kaip žinome, yra didūs žmonės, didžiojai jie savi, savo šalia, savo kultūra. Suvienuytos Valstijos buvo iniciatoriumi taikymo kariaujančių pusių, taigi jiegu kariaujančieji, pradėję tarybas, nesuistartų, jiegu Japonijos ir Maskolijos delegatai išvaziuotų iš Amerikos neusitaikę, Suvienuytos Valstijos be abejonės, jaustis tuomis lig savo nacionaliską garbę žieista esant. Todėl tai prezidentas Roosevelt ir stengiasi visą savo įtekę panaudoti priešų sutaukymui. Besitęsiant karėi, Suvienuytų Valstijų, kaip ir daugumo Europos viešpatyčių, simpatijos buvo Japonijos pusėje. Paskutinėse, vienok, dienose ta simpatija Japonijai lygiai čia Amerikoje, kaip ir Europoje, gerokai atauso, ji galina sakyti, labiau palinko į Maskolijos pusę. Mat, ilgai taryboms prie galo neprieinant, pradėda nykti viltis apie susitaikymą, ir jei neusitaiko, tai, menama, vien dėlto, kad Japonija statantį perdaug didelius reikalavimus ir nenorinti nė kiek nusileisti, norinti perdaug didelės sumos pinigais kaipo karės pragaičių atlyginimo. Lygiai amerikoniški kaip ir Europos laikraščiai išreiškia nuomonę, jog santauka galinti įvykti, jeigu Maskolija atsisakysianti nuo

Sachalino salos, ar bent jos dalį atiduosianti Japonijai, o Japonija, iš savo pusės, jei atsisakysianti nuo savo reikalavimų pinigisko karės pragaičių atlyginimo. Kas atsieina Sachalino, tai iki šiam laikui apie ją mažai paista, tartum ji jokios vertės neturėtų. Tik nuo laiko, kada Japonijos kareiviai ją užėmė, pradėta garsinti, kad ta sala — tai, tiep sakant, raktas į Japoniskias jures ir į gulinį prieš ją sausumą; dągi į visą Ramųjį oceaną, tiep kad su sykiu ta sala tapo neapsakomai svarbiu strategiskų punktu ir prie to turinčiu didelę svarbą vaistoje (pirklyboje). Beto, pradėta skelbti, jog ant salos randasi milžiniški gamtos turtų šaltiniai, kaip tatau: aukso, vario ir kitokių naugių, dideli šaltiniai naftos ir t. t. Jeigu tiep yra tikrai, tai nėra nė ko stebėtis, jei abi bekaraujančios viešpatystės nori tą salą pasitaikyti. Japonija, vienok, šiandien rodosi įgijoj didesnę tiesą prie tos salos, negu Maskolija, įgijo tą tiesą kaipo užkariautoja, apvaldė ją per karę, taigi išėmė pralieto kraujo, pagalias, jog japoniečiai buvo tos salos atidėngėjais, kaip ir atidėngėjais jos vertybės. Negalima todėl tikėti, kad Japonija išsižadėtų tos salos valandėje, kada jie patis atkreipė visų atidą ant jos vertybės ir svarbumo; valandėje, kada jie jau yra ją apvaldę, apgalėdami priešininką. Juo labiau negalima tikėti atsisakymui nuo Sachalino, kadangi Japonija, parodžius Maskolijai, kokią ištikro turi ta sala vertę ir svarbą, iškarško ir vaisto atzvilgio, pati paduotų savo priešininkai kardą į save atkreiptą. Atgauti gi Sachaliną spēka, tolesniu karės vedimu, Maskolija nestengs, kadangi nuzdė visą savo laivynę, be laivynės prie salos neprieis, kuomet Japonija dabar turi galingsą jurines pajėgas, didelę laivynę, kuria gali visą salą apjuosti. Jeigu, duokime sau, Lineviciui pasisektų net sumusti Oyamą, jis visgi nusivytų jį ne toliau, kaip iki pajurio, kadangi neturėdamas laivynės, negalėtų toliaus paskui jį gitis. Taigi, rodos, visai teisinga butų, jeigu Japonija tą salą pasitaikytų, kadangi ji ją apvaldė, neteislinga gi butų, jei ją vėl nuo Japonijos atimti ir pavestų Maskolijai, kuri nė mokių gerai išnaudoti, nė padaryti jos tvirta atsipyrimo vieta, nė gi jos apginti. Japonijai nepriderėtų nuo Sachalino atsisakyti dągi ir dėl to, kad ji buvo ir pirmiau tos salos valdytoja, Maskolija tik savo klastomis išplėšė ją nuo Japonijos laikuose, kada Japonija buvo da menkai organizuota, silpna viešpatyste.

Kitaiip dalykai persistato su Japonijos reikalavimais pinigisko karės pragaičių atlyginimo — samprotauja politikieriai. — Pirmiausiai, girdi, negalima užginti faktato, kad Maskolija nereikalavusi ir neprasišusi Japonijos taikytis, da nebuvisi prispirata pasiduoti jos malonei ar nemalonei, ji sutikusi tik ant prezidento Roosevelto propozicijos, idant ištirti, ar negalima butų susitaikyti ir prie to zinotai, kokia Japonija statytų santaukos sanlyga. Maskolija, girdi, nėra da teip visiškai beginklė, be pajėginga, pačios Maskolijos viešpatystei negresia da jokis pavojus, jokis priešus, jos tvirtynių da niekas neapvaldė, jos visų kariaunų da niekas nesumuštė, taigi, girdi, ji nėra da pasidavusi ant priešų malonės ar nemalones tiep, kaip kad buvo prieš trisdešimt penkis metus Francuzija, kada vokiečiai, sumušę visas jos kariaunas, atsidurę pas Paryžių. Moskvon, girdi, japoniečiams tiep toli, jog be abejonės neidrystų net kėsintis iki jos prisigriebti, idant neišgalisti kelsonėje nuo nuovorgio ir kitokių sunkių apstovy. Karės pragaičių atlyginimo, girdi, Japonija nebent tada tik galėtų reikalauti, jeigu butų jau apėmę visą Sibirą ir persigriebę per Urą; bet to, girdi, Maskolijai nėra ko bijotis.

Tiep pradėjo paskutiniame laike samprotuoti, kaip minėjome, įvairi Amerikos ir Europos politikieriai. Labai gali but, kad tokių nuomonę įkalė jiems galvon didžiausieji Maskolijos reakojonieriai laikraščiai, kaip tatau: „Moskovskija Viedomosti“ ir kiti, kurie be paliovos siundo savo valdžią tolesnėn karėn, užsimerkę ant to, kad tęsimas karės toliau rengia Maskolijai pragaištį. Tiep, antai, tos pačios „Moskovskija Viedomosti“, šiekėdamos apie dabartines santaukos tarybas, sako: „Jau patsai Vitis važiavimas į Washingtoną daras didžiausią Maskolijai gėdą. Ko, girdi, jis ten važiavęs? Ar kad suzinoti apie Japonijos reikalavimus? Bet juk da iki šiol neišpildytas, girdi, musų ciecoriaus reikalavimas: parbloktis priešų ir nubauti jį! Ir kodėl, girdi, mes jau tiep trokštame suzinoti Japonijos reikalavimus? Kodėl ne Japonija — musų reikalavimus? Juk patsai noras suzinoti priešų reikalavimus rodas, kad mes neva prisipažistame, jog esame pergalėti. O juk mes visai neesame įveikti, toks manymas esąs tik įėjdimu Maskolijos. Kokia gi čia galinti but kalba apie taikymą? Jeigu jau Japonija norinti su mumis taikytis, tai didžiausias nusileidimas jai, koki galime, girdi, daryti, butų nereikalauti nuo Japonijos atlyginimo mums kariškų pragaičių. Niekame kitaime užsileisti negalime. Aiškus tai dalykas, girdi, kad Japonija turinti išsinešinti iš Mandžurijos, jog susirinkimas pripažistą didelę svarbą viešpatystės dūmos konstitucijai, kaipo pirmam žingsniui prie suteikimo žmonėms tiesų dalyvauti valatybės įstatymdavytės darbuose. Bet — sako toliaus rezolincija — tikrasis žmonių randas galimas tik tuomet, kada visi Maskolijos žmonės įgysią visąs valstiečių tiesas, spaudos laisvę ir ypats nepaliečiamybę, pagalias, kad ramybė visoje šalyje galėsianti užviešpatauti tik tada, kada bus žmonės duotos tiesos visuomeniškumo, lygaus, tiesaus ir slauto balsavimo. Laikraščiai praneša, buk Maskolijos priemiesčiuose liksus sukektas platus terp prastų kariškių ir oficerų suokablis. Suareštuota apie 26 suokabininkai. Mat revoliucijos dyasia juo toliau, juo labiau pradėda skverbti ir rusiškų kariaunų eiles. Tiep antai Peterburge visas gusarų eskadronas pakėlė riaušę ir atsisakė visai eiti ant kariškų besilavinimų ir

manevrų ties Carskoje Selo. Riaušinininkai reikalauja žmoniškiesnio apsiėjimo iš savo perdėtinų — oficerų pusės ir geresnio maisto. Didesniuose pramonės miestuose Lenkijoje — štraikas. Varsavoje, Lodzjuje ir kitur fabrikai beveik visi uždaryti. Lodzjuje įvyko dideli sumišimai, štraikuojantieji darbininkai didelėmis miniomis vaikščioja ir užpildinėja ant fabrikų ir dirbtuvių, kurios nenori prie štraikų prisidėti. Apeistojo bėgiojimai traukių ir tramvajų, šen ir ten išvartyti telegrafų ir telefonų stulpai, susinešinėjimas pertrauktas. Lodzjuje nebešėina jokis laikraštis. Varsavos gubernija likos pastatyta po karės laiko tiesomis. Daugybė žmonių areštuota, ir kadangi Varsavos kalėjimuose negalima jau visų sušalpinti, tiep jie mat prikimšti, tai dalį jų išgabeno į Modliną. Netoli Radomo likos padangę išlėkintais geležinkelio tiltas. Pietinės Maskolijos gubernijos kas kartas smarkiau apsiėriškia kaimiečių maištai. Minios žmonių degina ir naikina dvarus. Elisasvetgrado žemtos pirmininkas atsisaukė į augštesnę valdžią su prašymu leisti suaukinti kaimų ūkiniukų sušvaziavimą apšnekėjimui kaimiečių reikalų ir budo jų gyvavimo sanlygos pagerinti, idant tuomi nuraminti juos ir užgesyti tiep smarkiai besipalatinčius maištus. Baltstogėje, taigi Lietuvoje, valdžios siundymais įvykinto šer skerdynės žydų. Apie tas skerdynes pilnų ir tikrų žinių da nėra, kadangi valdžia aštriai cenzuroja visus telegramus, teisingas ašinas sunku gauti, jos pasirodys tik su laiku; urėdiki gi pranešimai, kaip paprastai, visada valdžią teisinai, bėda verčia ant nenorimų darbininkų, tikriems faktams stengiasi visada priduoti labai sušvelnintą formą. Anot jų pačių urėdikių pranešimų, iš susirinkusios žydų kruvos kas-toks metęs į kareivių būrį bombą, kurios eksplozijos likosi keletas kareivių užmušti, taigi kareiviai tada pradėję į žydus šaudyti, tokiu būdu užmušti tapę 40 žydų, o apie 180 sužeista. Ta žinia, kaip po iš maskoliskų urėdikių pranešimų paeinanti, žinoma, labai sušvelnyta. Kuršo ir kitos Baltijos pajurio gubernijos tiepiau maištai nesiliauja. Įvyko keletas politiskų užmušyčių. Maištų judėjimu vadovauja revoliucijinis komitetas, kurs, kaip mena, prisilaikas Rygoje. Dalei tų maištų, Kuršo gubernija likos pastatyta po karės laiko tiesomis.

Karės teismas Liepojuje išdavė jau savo nusprendimą ant 137 laivo „Potemkino“ maištininkų. Iš jų aštuoni likos pasmerkti sušaudymui, bet, matyt, valdžia pasijobijo tuo savo žvėriškumu išaukinti kitų Revelio ir Liepojaus jurininkų maištus, kadangi tų jų portų jurininkai iš anksto valdžiai tuomi pagrasino, todėl myrio bausmę apkeitė ant paamžinio kalėjimo; kitus devynioliką maištininkų nusprendė ant kalėjimo ir sunkių darbų ant įvairių terminų.

Laikraščiai esant jau parengtam atiduoti preson, pareina iš Portsmoutho žinios, kad Maskolijos ir Japonijos delegatai susitaikė, taigi karė pasibaigė. Japonija atsisakė nuo savo reikalavimų atlyginimo karės pragaičių; Sachalino salą pasidalina pusiau: pietinė dalis pereina į Japonijos rankas, šiaurinę gi dalį pasilaiko Maskolija. Plačiau apie tą pakalbėsime sekančiame numeryje.

Iš Vilniaus.
Vilniaus amatninkų cechai panaikinti 1893 m. turėjo kiekvienas savo ypatingus ženklelius, vėliavą su kokio šventojto paveikslu, kurį jie išrenka savo amato glėbėjai, arba pašinėliai: raktas, batatas ir kiti atsakanti kiekvieno cecho amalui. Išdildžius cechus, tie ženklai liko atimti iš gubernatoriui įsakius, padėti į miesto valdybą. Šįmet, kada buvo leista viešai viešai R. katalikams daryti procesijas ir visokius baznytinius apvaikščiojimus, amatninkai reikalauja, kad tie jų ženklai ir vėliavos butų padėtos ne miesto valdybos archyve, bet Vilniaus R. katalikų baznyčiose. Tos vėliavos su šventųjų paveikslais gali atkreipti į save ypatingą archeologijos mylėtojų atydą. Kalba, kad išguldinėti lenkų kalbą leista visoms ypatingoms turinčioms naminio mokytojo diplomą, o tiep pat ir mokytojoms. Apie lietuvų kalbą iš to atzvilgio nieko negirdėti. „V. Z.“ rašo: 7 d. rugpjūčio, Kaune 6 val. vakare, išeinant Rekošo dirbtuvės darbininkams iš dirbtuvės ir rėkiniai jiems „šabas“, jojančiams pro juos raiteliams kareiviams pasirodė, kad darbininkai kelia riaušes, ir todėl vienas iš kareivių šovė ir užmušė netikėtai dviejų darbininkų motiną Juskevychienę. Paskui antru šuviu liko užmuštas dirbtuvės pasiuntinis Leonavicius. Į vietą kruviną atsitikimo atvyko Tilmanas, Šuvalas, Šmidt ir kiti dirbtuvių darbininkai, gubernatorius Vereckinas ir žandarų gubernijos valdybos viršininkas A. Šlichtingas. Pastarieji stengėsi nuraminti darbininkus ir pradžioje gerai ištirti šį atsitikimą, tačiau išniręs darbininkų būrys pirmuše akmenimis policijos valdininką Dmitrijevą ir poliemeisterio pagalbininką. Kitą dieną pametė darbą beveik visų dirbtuvių darbininkai, dailidės, spaustuvių rinkėjai ir kiti. Palovė važinėję vagonėliai, garlaiviai, liko uždarytos visos sankrovos ir restauracijos. Krikščionių ir žydų darbininkų minios patraukė į užmuštųjų Juskevychienės ir Leonaviciaus namus. Ankstaime skersgatvyje ties minėtais butais susirinko 10 tūkstančių žmonių. Kiti sakė, prkalbas, prašė kad susirinkusieji nedarytų jokių sumišimų per laidotuves. 7 val. procesija su užmuštųjų lauvonais patraukė Mykalajaus prospektą ligi Tilmano dirbtuvės į bažnyčią. Lavonus lydėjo ramiai 10 tūkstančių žmonių būrys. Tvarą saugojo patys darbininkai, kurie turedami rankose žvakes, sustojo į eilę abipus gatvės. Asmenos — 8 ir Trakų — 2 ypati. „V. Z.“ „Numirelį palaidok“... „V. Z.“ praneša, kad liepos 28 d. plaukdamas garlaiviu iš Kauno linkon Jurbarko pastebėjo ties Veliunos miesteliu plaukiojantį Nemunę skenduolio lavoną. Garlaiviu vyresnybė tuoj davė žinią Veliunos šimtininkui, o tas urėdinkui, bet šis nenorėdamas baidos su lavono palaidojimu, prisakė perkelti lavoną į anapus Nemuno (į Suv. gub.) ir davė žinią Kriukų valsč. valdybai. Toji, atvykus ir apžinėjus lavoną davė žinią Ploksčių valsč. viršaičiui, bet pastarasis galutinai atsisakė palaidoti skenduolio lavoną, nėsa lavonas buvo ant Nemuno vidurio ealos, tai jį turint aprupinti Kauno gub. policija. Kuo visas pasibaigs, nežinia, o lavonas jau 9 diena, kaip puva ant saulės ir niekas nesirupina apie jo palaidojimą.

Iš Kuršo gub.

Mintaujos gubernatorius išleido paliepimą, idant kiekvienas, važinėjęs velocipėdu, visada turėtų prie savęs policijos tam tikrą leidimą važinėti velocipėdu ir prie to, savo fotografiską kortelę, neturintieji tokių velocipėdai bus skaudžiai baudžiami kaėjimu ir piniginėmis bausmėmis. Tą savo įsakymą gubernatorius motyvuoja tuo, kad „visoki kurstytojai žmonių greitai važinėję iš kaimo kaiman su savo pragaištingomis agitacijomis ir lengvai ant velocipėdų ištruktas iš policijos nagų.

Riaušės ir įvairūs politiskieji prasižengimai Pabaltmario krašte dar vis nesiliauja, ypač labai nerimioja Gazemopot pav. (Kuršo gub.), gyven-tojai, kur liko užmuštas dvarponis baronas A. Bistramas.

Iš Palangos, Kuršo gub.

Palangoje, 30 d. liepos, sakė pirmą kartą prieš sumą lenkišką pamokslą, mat privaizavio šįmet į Palangą daug lenkų, užtat ir išrado reikalingą sakyti jiems lenkiškus pamokslus. Sulg vietinės policijos žinių, šįmet atvaizavio į Palangos madykšas apie 2000 žmonių, daugiausia iš Lenkijos. Atvaizavę iš Lenkijos lenkai nesupranta lietuvišką pamokslą, per tat atvaizavusieji kunigai lenkai per keturias savaites sakys jiems lenkiškus pamokslus.

Tiekai svečių privaizavus, Palanga nebeisirodo žemaitiška. Jei tik ne senoviški čia Lietuvos paminklai, jei per muges neatsilauktyt žemčiai ir savo tautiskais rubais latviai, sakytum, kad tai Lenkija. Tiek šventomis dienomis įėjė į bažnyčią ir pamatė daugybę pilkų kampat buvo prižulusios, sėjamos pašarui žolės — pusėtinios. Suriuktas sienas — geros rūšies, ypač suveztas prieš 14 d. liepos. Daugiausia priaugo šieno ir žolių (dobilų, motiejukų, vikijų) Lydos, Trakų ir iš dalies Asmenos pavietuose. „V. Z.“

Sulninkų kaime, Varnėnų valsčiuje, apsiėriškė kiaučių liga, tiep vadinama raudonoji liga. Nugašo jau 8 kiaučių, o 20 apsiėjo. Nuo 24 d. liepos iki 28 d. Vilniaus gubernijoje šiltinė apsiėjo tiek ypatų: Vilniaus pavieto — 2, Vileikos — 42, Lydos — 5, iš viso 49 ypatos: vidurių šiltinė: Disnos paviete 11 yp., Lydos — 29; Asmenos — 8 ir Trakų — 2 ypati. „V. Z.“

„Numirelį palaidok“... „V. Z.“ praneša, kad liepos 28 d. plaukdamas garlaiviu iš Kauno linkon Jurbarko pastebėjo ties Veliunos miesteliu plaukiojantį Nemunę skenduolio lavoną. Garlaiviu vyresnybė tuoj davė žinią Veliunos šimtininkui, o tas urėdinkui, bet šis nenorėdamas baidos su lavono palaidojimu, prisakė perkelti lavoną į anapus Nemuno (į Suv. gub.) ir davė žinią Kriukų valsč. valdybai. Toji, atvykus ir apžinėjus lavoną davė žinią Ploksčių valsč. viršaičiui, bet pastarasis galutinai atsisakė palaidoti skenduolio lavoną, nėsa lavonas buvo ant Nemuno vidurio ealos, tai jį turint aprupinti Kauno gub. policija. Kuo visas pasibaigs, nežinia, o lavonas jau 9 diena, kaip puva ant saulės ir niekas nesirupina apie jo palaidojimą.

Iš Liepojaus.

Liepojuje, dar iki šiolai nepasibaigę užmušimai, plėšimai. Nėr tokios dienos, kad nebūtų kokio nors kruvino atsitikimo. Pvd., laidojant į kapines pasimirusį vežėją, kasin kas šovęs į du

